

Littekens

Iedereen heeft wel één of meerdere littekens aan de huid. Meestal geeft een litteken weinig problemen. Bij sommigen kan een litteken afhankelijk van het uiterlijk, de grootte en de lokalisatie, leiden tot ernstige cosmetische en psychosociale problemen.

Hoe ontstaat een litteken

Een litteken ontstaat wanneer de huid zich herstelt na een huidbeschadiging als gevolg van een ongeval, huidziekte of een operatie. Hoe meer de huid is beschadigd, hoe langer het genezingsproces is en hoe groter de kans is dat er een cosmetisch storend litteken ontstaat. Het type litteken is afhankelijk van:

- het type verwonding of huidaandoening.
- wanneer een huidafwijking chirurgisch wordt verwijderd en vervolgens wordt gehecht, zal een heel ander type wond ontstaan dan wanneer er niet wordt gehecht en de wond vanzelf dicht moet groeien. Littekens van chirurgische ingrepen zijn weer heel anders dan die ontstaan na bijvoorbeeld acne.
- de plaats op de huid.
- de huid van de borst is berucht voor het maken van dikke (hypertrofische) littekens en keloïd. Littekens na chirurgische ingrepen in het gezicht genezen vaak zeer fraai.
- de aanleg voor het maken van bepaalde littekens.
- sommige mensen hebben aanleg voor het maken van hypertrofische littekens. Soms is deze aanleg erfelijk. Littekenvorming is ook huidskleur gebonden. Mensen met een donkere huidskleur hebben vaak een sterke neiging tot het maken van littekens.

Factoren die van invloed zijn op littekenvorming:

1. De leeftijd

De wondgenezing duurt langer bij de oudere huid. De jongere huid echter, geneest sneller, maar heeft daarbij ook kans om te veel

'nieuwe huid' te vormen. Hierdoor kunnen er grote en dikkere littekens ontstaan.

2. Erfelijke factoren en huidskleur.

Mensen met een gekleurde huid hebben een verhoogd risico op het ontwikkelen van abnormale littekens, zoals keloïd.

3. Lokalisatie

Een litteken dat gelegen is over gespierde en beweeglijke lichaamsdelen zoals, de (boven)rug, de schouders en over de gewrichten kunnen gemakkelijker uitrekken waardoor het litteken wijder wordt en daardoor beter te zien is.

4. Bijkomende wondinfectie

Wanneer de wond gecompliceerd wordt door een (bacteriële) infectie is de kans ook groter op een abnormaal litteken.

Wat zijn de verschijnselen?

In de meeste gevallen zal een litteken er in het begin wat rood en dik uitzien. Het kan echter tot achttien maanden na de huidbeschadiging duren voordat het geleidelijk wat smaller en minder opvallend wordt. Klachten van een litteken ontstaan wanneer het litteken:

- groter word;
- rood, donker en verheven blijkt;
- ongemak veroorzaakt, jeuk geeft of pijn gaat doen;
- een bewegingsbeperking van een gewricht veroorzaakt;
- cosmetische bezwaren geeft.

Vormen

- 'Gewone' littekens:

Bij de meeste mensen geneest een wondje zonder veel problemen. Wat overblijft is een pigmentsloos strengetje of vlekje, afhankelijk van de aard van de beschadiging.

- **Atrofische littekens:**

Bij deze littekens is er sprake van een zeer dun laagje littekenweefsel. De littekens kunnen verzonken zijn in de huid of een 'sigarettenpapier'-aspect hebben. Als er meerdere zijn ontstaan er in de huid het bekende 'putjes effect'. Dit type litteken ontstaat wanneer het normale genezingsproces wordt verstoord, waardoor er onvoldoende huidmateriaal wordt aangemaakt. Bekende voorbeelden zijn de atrofische littekens bij acne en na waterpokken.

- **Littekens na acne:**

Zijn vaak diep in de huid gelokaliseerd (putjes) maar zijn niet altijd echt atrofisch.

- **Hypertrofische littekens:**

Deze ontstaan bij overproductie van fibrineweefsel door bindweefselcellen in de huid, waardoor sterk verdikte littekens ontstaan. Het zijn dikke, roze strengen en plaques op de huid die circa drie weken na de verwonding ontstaan en in een periode van maanden tot een jaar voortdurend dikker worden. Een hypertrofisch (=Latijns, betekent 'verdikt') litteken komt meestal voor bij jonge mensen, met name na brandwonden en bij mensen met een donkere huid. Dit type litteken is meestal rood, verdikt en verheven en kan ook jeuk geven of pijn doen. Een belangrijk kenmerk is echter dat de grootte van het litteken niet de begrenzingen van de oorspronkelijke verwonding overtreft. Een hypertrofisch litteken ontstaat meestal binnen enkele weken na de verwonding en kan spontaan genezen, hoewel dit soms jaren kan duren. Vooral de huid bovenop het borstbeen, de schouders, de nek en de oren is geneigd tot de vorming van deze hypertrofische littekens. Een aanleg tot het vormen van deze littekens is vaak familiair- of rasgebonden.

- **Keloïd:**

Een keloïd kan op elke leeftijd voorkomen, maar neigt eerder te ontstaan bij jongere mensen en bij mensen met een donkere huid. Het gaat hierbij om een abnormale verdikte, onregelmatige gevormde rode tot donkergekleurd litteken dat groter is dan de

oorspronkelijke verwonding. Een keloïd kan ontstaan na iedere vorm van huidbeschadiging, bijv. operatiewond brandwond, vaccinaties, tatoeages, piercings of acné littekens. Een keloïd kan daarnaast ook spontaan ontstaan zonder dat er een beschadiging van de huid is geweest. Keloïd-littekens zijn eigenlijk een bijzonder soort hypertrofische littekens.

Gewone hypertrofische littekens beperken zich tot de plaats van de verwonding. Keloïden groeien over de grenzen van de verwonding heen en kunnen betrekkelijk grote huidgebieden bedekken.

Behandeling

Dankzij veel behandelmethodeën zijn we in staat om het uiterlijk van een litteken te verbeteren door te veranderen aan de grootte, dikte of kleur. De meeste behandelingen gebeuren poliklinisch tenzij er grotere littekens in 1 keer moeten worden gecorrigeerd. In dat geval is een kortdurende opname in een ziekenhuis noodzakelijk. Het is echter nog niet mogelijk om een litteken volledig te doen verwijderen waarbij de "gave" huid weer terugkeert.

Een belangrijk aspect in de behandeling is samen met de behandelaar te bepalen wat het einddoel is en in goed overleg met u de meest geschikte behandelmethode te kiezen.

Operatieve methoden

1. Litteken correctie

Bij deze methode wordt het ongewenste litteken verwijderd, waarna de normale huidranden opnieuw worden verbonden op een minder opvallende wijze. Zo kan een wijd litteken worden versmald en lang littekens worden verkort. Soms kan de ligging van het litteken worden gewijzigd waardoor het litteken 'valt' in een natuurlijke huidlijn of in een rimpel.

Een andere factor die een litteken kan beïnvloeden is de richting van het litteken ten opzichte van de huidspanningslijnen. In het gelaat kan men deze duidelijk bekijken bij aanspannen van de gelaatspijpen. Verder zal

het duidelijk zijn dat een wond gemaakt door een scherp mes 'mooiere littekens' geeft dan b.v. een scheurwond. Een verhoogde spanning op de wond bij sluiten geeft vaak een breed litteken.

Bij een littekencorrectie tracht men de vorm van het litteken te verbeteren. Ook al wordt een littekencorrectie met de grootste zorg uitgevoerd, het uiteindelijke resultaat kan niet worden gegarandeerd. Na de littekencorrectie zal men er rekening mee moeten houden dat de littekens langere tijd dik, rood, jeukend en zelfs pijnlijk kunnen zijn. Sommige littekens worden op en duur breder dan men had verwacht.

2. Dermabrasie

Met behulp van een elektrisch apparaat kunnen bepaalde littekens weer gelijk worden gemaakt met de omgevende huid. De methode is vooral geschikt voor atrofische littekens na acné- of waterpokken. De wondgenezing duurt ongeveer 1 week. Kleinere littekens hebben maar 1 behandeling nodig. Het nadeel van deze methodes is dat het uiteindelijk resultaat niet goed voorspeld kan worden.

3. Chemische peeling

Bij een chemische peeling wordt een stof aangebracht op de huid die de celdeling doet versnellen. Er treedt een soort 'vernieuwing' op van de opperhuid. Als gevolg hiervan zal de behandelde huid gaan afschilferen.

Hierdoor treedt er een egalisatie op van het huidoppervlak, waardoor het hierin aanwezige litteken minder opvalt. Deze methode is vooral geschikt voor oppervlakkige littekens, zoals acnelittekens.

4. Laserbehandeling

Met behulp van lasertechniek kunnen bepaalde littekens minder opvallend worden gemaakt. Op dit moment is de meeste ervaring opgedaan met CO2 laser. De werking van de CO2 laser is gebaseerd op waterverdamping.

Niet operatieve methoden

1. Lokale injectie van corticosteroiden

De werking van deze stoffen berust op vermindering van de delingsactiviteit van het littekenweefsel. Ook eventuele ontstekingsverschijnselen (zoals roodheid en zwelling) worden minder.

2. Druk

Bij grote hypertrofische littekens kan druk op de littekens worden uitgeoefend m.b.v. een speciaal drukpak. De behandeling is vooral geschikt voor littekens op de borst of rug.

3. Siliconenpleister

Het aanbrengen van siliconenpleister kan het volume van een hypertrofisch litteken aanzienlijk reduceren. Het precieze werkingsmechanisme is niet bekend. De pleister kan de gehele dag door gedragen worden en blijft enkele weken tot maanden bruikbaar.

4. Siliconen-gel

Siliconen kunnen ook in een vloeibare vorm aangebracht worden. Hierdoor sluiten de siliconen goed aan op de vorm en de oneffenheid van het litteken.

Aanvullend informatie

Meer informatie vindt u bijvoorbeeld:

- Op de website www.plastischchirurgen.com
- op de website www.velthuiskliniek.nl

Tenslotte

U heeft recht op juiste en volledige informatie. Pas al u voldoende inzicht heeft, kunt u weloverwogen toestemming geven voor een bepaalde behandeling of onderzoek. Als iets u niet geheel duidelijk is vraagt u de behandelend specialist om nadere uitleg. Het kan handig zijn uw vragen van te voren op papier te zetten.

Vragen

Heeft u naar aanleiding van deze folder vragen, neem dan contact op met ZGT via www.zgt.nl of via telefoonnummer 088 708 52 45